

केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय मृदा आरोग्य
व जमिन सुपिकता प्रकल्पांतर्गत
कोल्हापूर येथे नवीन खत नियंत्रण
प्रयोगशाळा स्थापन करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: राखते २०१०/प्र. क्र. २६३/ १७-अ,
मंत्रालय, विस्तार, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : १२ जानेवारी, २०१०.

वाचा- १. कृषि व सहकार विभाग, केंद्र शासन यांचेकडील पत्र दिनांक २२ मार्च २०१०.
२. कृषि आयुक्तालयांचे पत्र जा.क्र./कृउसप्र/गनि-६/न.क्र.१०८/६५३/२०१० दिनांक- २१
जुलै २०१०.

प्रस्तावना :

राज्यातील शेतक-यांना भेसळमुक्त व योग्य गुणवत्तेची खते मिळणेसाठी व त्यावर नियंत्रण ठेवणेच्या दृष्टीकोणातून खत (नियंत्रण) आदेश, १९८५ आस्तित्वात आलेला असून, त्यातील कलम २९(२) अन्वये राज्यातील पुणे, नाशिक, औरंगाबाद व अमरावती येथील खत नियंत्रण प्रयोगशाळा अधिसूचित करण्यात आलेल्या आहेत.

सद्य परिस्थितीत राज्यात पुणे, औरंगाबाद, नाशिक व अमरावती येथे खत नियंत्रण प्रयोगशाळा कार्यान्वित आहेत. महाराष्ट्र राज्यामध्ये खतांचा वापर वाढलेला असून दरवर्षी सर्वसाधारणपणे खरीप हंगामामध्ये ४० लक्ष मेट्रीक टन व रब्बी हंगामामध्ये ३० लक्ष मे.टन रासायनिक खताचा वापर शेतीसाठी केला जातो. या रासायनिक खतांचे बहुतांशी नमुने तपासणी करणे आवश्यक आहेत. मात्र राज्यातील वरील चार खत नियंत्रण प्रयोगशाळांची वार्षिक क्षमता १३,६४० आहे. त्यामुळे क्षमतेपेक्षा जास्त नमुन्यांची तपासणी करणे अडचणीचे होते.

खत (नियंत्रण) आदेश, १९८५ अन्वये रासायनिक खताचे नमुने ३० दिवसाचे मुदतीत तपासून अहवाल देणे बंधनकारक आहे. तसेच विविध संभागातील मिश्र खत उत्पादकांचे नमुने तात्काळ तपासणी होणे आवश्यक आहे. तथापि कोल्हापूर विभागामध्ये प्रयोगशाळा नसल्याने वरील सर्व बाबींना विलंब होतो. यामुळे गुणवत्ता व पुरवठा यामध्ये नियमितपणा रहात नाही व घेणेत आलेल्या नमुन्याचा हेतु जलद गतीने साध्य होत नाही. सबब, कोल्हापूर विभागासाठी केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय मृदा आरोग्य व जमिन सुपिकता प्रकल्पांतर्गत कोल्हापूर येथे नवीन खत नियंत्रण प्रयोगशाळा स्थापन करण्यास केंद्रशासनाने दि. २२.०३.२०१० च्या पत्रान्वये मान्यता दिली आहे. सदरच्या मान्यतेच्या अनुषंगाने कोल्हापूर येथे नवीन खत नियंत्रण प्रयोगशाळा स्थापन करण्यास राज्य शासनाची मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय मृदा आरोग्य व जमिन सुपिकता प्रकल्पांतर्गत कोल्हापूर येथे नवीन खत नियंत्रण प्रयोगशाळा स्थापन करण्यास शासनाची प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर खत नियंत्रण प्रयोगशाळेची स्थापना करणेकरिता केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय मृदा आरोग्य व जमिन सुपिकता प्रकल्पांतर्गत सन २००९-१० करिता रु.५०.०० लक्ष निधी मंजूर असून, त्यामध्ये २०.०० लक्ष अनुदान आस्थापना विषयक बाबींसाठी व रु.३०.०० लक्ष अनुदान उपकरण पुरवठा या बाबीसाठी एकवेळच्या खर्चासाठी (वन टाईम) मंजूर आहेत.

३. खत नियंत्रण प्रयोगशाळा, कोल्हापूर साठी खालील पदे कृषि विभाकाकडील उपलब्ध अधिकारी /कर्मचारी यांचेतून उपलब्ध करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	पदाचे नांव	आवश्यक संख्या	शेरा
१	रसायनशास्त्रज्ञ (मंकुसे-वर्ग-२)	०१	प्रयोगशाळा प्रमुख.
२	विश्लेषक	०४	कृषि अधिकारी संवर्ग
३	कृषि पर्यवेक्षक	०१	कृषि पर्यवेक्षक संवर्ग
४	कृषि सहाय्यक	०१	कृषि सहाय्यक संवर्ग
५	प्रयोगशाळा सहाय्यक	०१	कृषि सहाय्यक संवर्ग
६	कनिष्ठ लिपीक	०१	
७	शिपाई	०२	
८	पहारेकरी	०१	
एकुण-		१२	

४. सदर प्रयोगशाळा शक्यतो शासनाकडील उपलब्ध असलेल्या जागेत स्थापन करावी. अथवा सद्या शक्य नसल्यास आवश्यक जागा भाडेतत्वार घेऊन सदर प्रयोगशाळा कार्यान्वित करावी.

५. विश्लेषण रसायनशास्त्रज्ञ, खत नियंत्रण प्रयोगशाळा, कोल्हापूर यांना आंहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

६. या प्रयोगशाळेवरील होणारा वेतन भत्ते, कार्यालयीन खर्च, देखभाल, सामुग्री व पुरवठा, मजुरी , दुरध्वनी, विजपाणी शुल्क, भाडेपट्टी व कर ईत्यादी. वरील वार्षिक खर्च खालील लेखाशिर्षांखालील सन २०१०-११ मधील उपलब्ध अनुदानातून भागविण्यात यावा.

मागणी क्रं. डी ३,
२४०१ पीक संवर्धन,
१०३ बी-बीयाणे
(००) (०२) बीज रासायनिक खत नियंत्रण
व किटकनाशक चाचणी प्रयोगशाळा (२४०१ ०३०५)

७. सदर प्रयोगशाळा उभारणीसाठी येणारा खर्च उदा. नविन उपकरणे, काचसामान व तद्अनुषंगिक बाबी या पायाभूत सुविधा निर्माण करणेकरिता केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय मृदा आरोग्य व जमिन सुपिकता प्रकल्पांतर्गत खत नियंत्रण प्रयोगशाळेची स्थापना करणे या सन २००९-२०१० व सन २०१०-११ या आर्थिक करिता उपलब्ध झालेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा. तदनंतर नियमित वार्षिक खर्च केंद्र पुरस्कृत खत नियंत्रण प्रयोगशाळांचे बळकटीकरण करणे योजनेतील मार्गदर्शक सुचनेनुसार त्याप्रमाणे करणेत यावा.

८. हे आदेश नियोजन व वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १९१/१०/व्यय १, दिनांक- १५.०९.२०१० अन्वये काढण्यात येत आहेत.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून, त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०११०११२१८०४२६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वा. म. तुरूकमाने)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
- मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. मंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. मंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. मंत्री (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. राज्यमंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. राज्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. राज्यमंत्री (पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. राज्यमंत्री (मत्स्यव्यवसाय) यांचे खाजगी सचिव,
- मा. मुख्यसचिव यांचे सचिव,
- मा. प्रधान सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक,
- सर्व कलगुरू (कृषि विद्यापीठे),
- आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, कृषि आयुक्तालय, पुणे,

संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, पुणे,
सर्व कृषि संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

प्रत माहीतीसाठी अग्रेषीत:

सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव,
सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
राज्यातील सर्व सन्मानीय लोकसभा सदस्य,
राज्यातील सर्व सन्मानीय राज्यसभा सदस्य,
राज्यातील सर्व सन्मानीय विधानसभा सदस्य,
राज्यातील सर्व सन्मानीय विधानपरीषद सदस्य,
सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व उपसचिव/अवरसचिव/कक्ष अधिकारी, कृषि विभाग.
उपसचिव, विधानमंडळ समिती, (१० प्रती),
निवड नस्ती